

ارائه مدل بهبود فرهنگی در فوتبال ایران

مهدی ذاکر اکبری^۱ | معصومه کلاته سیفوری^۲ | حسین زارعیان^۳

چکیده

این پژوهش با هدف ارائه مدل توسعه فرهنگی فوتبال ایران انجام شد. روش پژوهش به صورت کیفی و با رویکرد داده بنیاد بود. جامعه آماری شامل؛ اساتید هیئت علمی دانشگاه‌ها و خبرگان شاغل در سازمان‌های فرهنگی و ورزشی بودند. از روش نمونه‌گیری هدفمند و با تکنیک گلوله برفی استفاده گردید. ابزار این پژوهش مصاحبه نیمه ساختاری بود که تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت (۱۶ نفر). برای روایی و پایایی، از روش اطمینان پذیری، تعمیم پذیری و اتکاپذیری استفاده شده است. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها به صورت سه مرحله‌ای کدگذاری شدند. در نهایت با انتخاب مقوله اصلی و ارتباط آن با سایر مقوله‌ها در محورهای: شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها، مدل پژوهش ارائه شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، عوامل علی شامل؛ (۱) لزوم مدیریت فرهنگی باشگاه‌ها، (۲) وضعیت فرهنگی موجود در فضای فوتبال کشور، (۳) قدرت فرهنگی فوتبال، (۴) ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال و (۶) مدیریت فرهنگی برگزاری مسابقات، عوامل زمینه‌ای شامل؛ (۱) عوامل اجتماعی، (۲) عوامل قانونی و حقوقی، (۳) عوامل زیرساختی، (۴) عوامل دینی و مذهبی بودند. عوامل مداخله‌گر نیز شامل؛ (۱) مدیریت کلان کشور، (۲) مستعد بودن محیط ورزشی به چالش‌های فرهنگی، (۳) عوامل مرتبط با دیپلماسی سیاسی و فرهنگی کشور و (۴) عوامل رسانه‌ای به دست آمدند. از مهمترین استراتژی‌ها و راهبردهای به دست آمده می‌توان به (۱) تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص، (۲) قانونمندی و ساختارسازی فرهنگی در فوتبال، (۳) ترویج ارزش‌های دینی و انقلابی در فوتبال، (۴) هماهنگی سازی نهادهای فرهنگی و فوتبالی و (۵) الگوسازی فرهنگی در فوتبال، و همچنین (۱) ارتقاء سلامت و امنیت جامعه، (۲) کارکرد فرهنگی چهره‌های مشهور فوتبالی در سطح کشور، (۳) کاهش چالش‌های اخلاقی و فرهنگی، (۴) افزایش روحیه ملی گرایی و (۵) ارتقاء روحیه دینی و اسلامی به عنوان پیامدهای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران بودند. در پایان نیز الگوی پارادایمی نهایی توسعه فرهنگی در فوتبال ایران شکل گرفت. طبق نتایج پژوهش، توسعه فرهنگی فوتبال در ایران، با توجه به چالش‌های موجود در جامعه، تا رسیدن به وضعیت فرهنگی مطلوب، نیازمند بکارگیری راهبردها و استراتژی‌های شناسایی شده است تا پیامدها و نتایج آن در ارتقاء فرهنگی جامعه ایران نمایان شود.

کلیدواژه‌ها

مدل، توسعه فرهنگی، فوتبال ایران

۳۴

سال شانزدهم
خردادماه ۱۴۰۵

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۰۶/۱۲
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۱۱/۱۹
ص: ۳۷-۱

شاپا چاپی: X-۰۸۷-۲۷۱۷
الکترونیکی: ۰۸۸۸-۲۷۱۷

۱. دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

۲. نویسنده مسئول: استاد مدیریت ورزشی دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

Email: mkalateh@umz.ac.ir

۳. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

مقدمه

ورزش پدیده‌ای فرهنگی، تربیتی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که پیوندی محکم با مجموعه نهادها و سازمان‌ها و همچنین ساختارهای اجتماعی دارد؛ به این معنا که دستاوردهای ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن به طور کلی یک شاخص فرهنگی در زمینه‌های مختلف محسوب می‌شود (سعادت مهر و عسگری، ۱۳۹۷). همچنین ورزش می‌تواند از راه‌های گوناگون تأثیر مستقیم بر روابط میان حکومت‌ها و مردمان داشته باشد و افراد زیادی را جذب کند (شریعی فیض آبادی، ۱۳۹۶). به علاوه ورزش قادر است مانع وقوع جنگ بین کشورها، فقر، بیکاری و بیماری شود (باقری ۱۳۹۵). زمانی که یک ورزش مثل فوتبال برای میلیاردها نفر اهمیت پیدا می‌کند، دیگر نمی‌توان آن را فقط یک بازی تلقی کرد. در کشور ما، فوتبال به عنوان محبوب‌ترین و پرهیجان‌ترین ورزش حرفه‌ای، هزاران نفر از جوانان ایرانی را به عنوان ورزشکار، مربی، داور و دست‌اندرکار امور اجرایی به خود مشغول داشته و فراتر از آن، میلیون‌ها تن از جوانان مشتاق را به عنوان طرفداران پرشور یا تماشاچیان علاقه‌مند درگیر کرده است.

فوتبال به عنوان یکی از مهمترین رشته‌های ورزشی است که نسل جدید به آن تنها به عنوان ورزش نگاه نمی‌کنند، بلکه آن را امری فرهنگی - اجتماعی می‌دانند. فوتبال در سده اخیر حضور چشمگیری در تبادلات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و مهم‌تر از آن سیاسی و بین‌المللی پیدا کرده است؛ به طوری که این ورزش باورها، نگرش‌ها و عملکردها را تحت تأثیر خود قرار داده است و به عنوان یکی از عوامل موثر در شکل‌گیری سیاست‌ها و مناسبات داخلی و خارجی می‌تواند کارکردهای متعدد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و دیپلماتیک داشته باشد و تحولات زیادی را برای کشورهای رقم بزند. بنابراین، از یک فعالیت بدنی یا نوعی سرگرمی فراتر رفته و اهداف و کارکردهای مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و بین‌المللی پیدا کرده است (ریچاردز، ۱۳۹۶). از طرفی فوتبال صحنه انعکاس تحولات و بروز چالش‌های جامعه است. وضعیت حاضر ورزشگاه‌های فوتبال و جو نامساعد آن نشان‌دهنده کارکرد الگوهای رفتاری نامناسب افراد حاضر در استادیوم؛ اعم از تماشاگران، بازیکنان، مربیان، داوران است

که متأسفانه تداوم رفتارهای ناهنجار در ورزشگاه‌ها و عدم حضور کارشناسان و صاحب نظران در این حوزه به منظور آسیب شناسی الگوهای فرهنگی حاضر و برنامه ریزی مناسب در جهت کنترل و بهبود آن، موجب ترویج الگوهای رفتاری نامناسب و دامن زدن به خشونت و پرخاشگری در استادیوم‌های فوتبال شده است. باتوجه به اهمیت ورزش و بالاخص فوتبال در فرهنگ جوامع مختلف و علاقمندی افراد به تماشای مسابقات آن در استادیوم‌ها، تأمین یک محیط سالم و ایمن برای تماشاگران به یک ضرورت انکارناپذیر و حائز اهمیت مبدل شده است (هال، کوپر، ماریانی و مک گی، ۲۰۱۲). در مسابقات فوتبال شاهد رفتارهای غیراخلاقی تماشاگران نسبت به بازیکنان، داور، اماکن و تجهیزات هستیم (باوک، ۲۰۱۲). پرخاشگری در عرصه فعالیت‌های ورزشی به شکل ابزاری و بازتابی یا کلامی و فیزیکی تجلی می‌یابد و از سوی افراد حاضر و شرکت کننده در رویدادهای ورزشی در قبال سایر بازیکنان، تماشاگران، مربیان، مقامات ورزشی، عامه مردم و اموال صورت می‌گیرد (کلیند و کشمور، ۲۰۱۶). عدم امنیت روانی در ورزشگاه‌ها، خشونت و پرخاشگری تماشاگران، هولیگان‌سُم و جو ناآرام و ناهنجاری‌های رفتاری برخی از افراد حاضر در استادیوم‌ها می‌تواند موجب کاهش حضور افراد در ورزشگاه‌ها، صدمه به اقتصاد ورزشی، کاهش لذت تماشای بازی و تخریب وجهه ورزشی ایران در میادین بین المللی شود (همتی نژاد، قلی زاده، تیلور و فرجی، ۲۰۱۵).

در سال‌های اخیر ناهنجاری‌های رفتاری، انحراف و کج روی‌های اخلاقی و رفتاری در بین ورزشکاران، مربیان، داوران و سایر مسئولان و دست اندرکاران امور ورزش اتفاق افتاده است. رسانه‌های جمعی و مطبوعات، گزارش‌های مستند از انحراف در ورزش توسط ورزشکاران، مربیان و حتی سازمان‌ها و باشگاه‌های ورزشی ارائه می‌دهند. در بحبوحه چالش‌های سیاسی و ایدئولوژیک میان گروه‌های مختلف ایرانیان، از جمله موضع گیری‌های متفاوت اکثریت جامعه ایرانی با اقلیت‌های در کشور و با گروه‌هایی در خارج از کشور، مسئله‌ای که بتواند آن‌ها را به راحتی به هم پیوند دهد و کنار هم بنشانند، بسیار مهم است. در سال‌های اخیر، فوتبال راهی کارآمد برای هدایت نوع دوستی در جامعه مطرح شده است. از این رو مسأله‌ای که باید مورد بررسی قرار گیرد که الگوی مناسبی در توسعه فرهنگی ورزش فوتبال با تاکید بر حوزه‌های فرهنگی تدوین کند.

با توجه به جمعیت علاقمند جوان کشور به فوتبال، چالش برانگیز بودن این رشته ورزشی، رقابتی بودن، همه گیر بودن آن و چالش‌های فرهنگی موجود در فوتبال، توسعه فرهنگی فوتبال نیازمند الگویی مطلوب است که به لحاظ فرهنگی در سطح جامعه ایرانی اسلامی تأثیرگذار باشد و این که چگونه از ظرفیت فوتبال، می‌توان به فرهنگ جامعه کمک کرد تا چالش‌های مختلف فرهنگی کشور را در سایه ورزش فوتبال به نحو مطلوبی تغییر و اصلاح کرد و چگونه می‌توان از این طریق مانع از هنجارشکنی، بی اخلاقی‌ها، هتک حرمت‌ها و خدشه دار کردن فرهنگ کشور شد و با ارائه مدل توسعه فرهنگی، موجب افزایش کرامات اخلاقی و انسانی و در نهایت ارتقاء فرهنگ جامعه شد؟

مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

جدول ۱. پیشینه پژوهش‌های داخلی

نام نویسنده	سال	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
شبانلی، سپیده و همکاران	۱۴۰۱	نقش نهادهای تربیتی در نهادینه سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال	یافته‌ها نشان داد نهادهای تربیتی همچون خانواده، رسانه، آموزش و پرورش و آموزش عالی در قالب چهار تم اصلی و ۱۳ مقوله شامل فرهنگ پذیری، الگوسازی و انتقال الگوهای فرهنگی هواداری، ارتقا آکادمیک فرهنگ هواداری، هم اندیشی، شبکه سازی فرهنگی، تعامل و همکاری متقابل و زمینه سازی تحقق اهداف فرهنگی، در شکل گیری و نهادینه سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال نقش دارند.
رضوی، سید ضیاءالدین و همکاران	۱۳۹۹	طراحی الگوی توسعه فرهنگ هواداری در لیگ برتر فوتبال ایران	نتایج پژوهش نشان دهنده ۷۹ کد اولیه دسته بندی شده از مصاحبه‌ها و استخراج ۲۳ مقوله بود که شامل شرایط علی؛ ارزش‌های فردی، تخصص گرایی، وابستگی، هویت برند و هویت مشترک، شرایط زمینه‌ای؛ مقوله‌های بسترهای فرهنگی، بسترهای اجتماعی، بسترهای رسانه‌ای، بسترهای زیرساختی و کیفیت، شرایط مداخله‌ای: افراد مشهور، سیاسی، نگرش، اقتصادی و گرایش و علاقمندی، راهبردها؛

آسیب‌شناسی و ریشه‌یابی، شناخت، به کارگیری الگوهای- بومی فرهنگ‌سازی، مهارت‌آموزی و یادگیری و پشتیبانی و پیامدها: رفتاری، فرهنگی و اجتماعی بودند.			
نتایج این پژوهش، چالش‌ها و ضعف‌های مختلف شامل نبود خط‌مشی‌های روشن و شفاف، نداشتن آگاهی و دانش لازم در این زمینه، عدم شناخت ظرفیت‌های بالقوهٔ دیپلماسی فرهنگی ورزشی را نشان داد.	نقش ورزش و توسعهٔ دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی اجتماعی و روابط خارجی ج.ا.ا.	۱۳۹۸	جوادی پور و همکاران
نتایج نشان داد که پنج عامل مرتبط با هویت دینی- ملی شامل شهرت و محبوبیت، سلامت اخلاقی، عزتمندی، میل به پیشرفت و نیز فرهنگ دینی و ارزش محوری هستند. افزون بر این، گویه‌های فقدان تکبر و خودخواهی پس از موفقیت‌های ورزشی، حفظ و ارتقای جایگاه تیم‌های ملی در رتبه بندی‌های بین‌المللی، رعایت اخلاق حرفه‌ای در ورزش، کسب سهمیه و مدال در رویدادهای ورزشی بین‌المللی و توجه به مسائل مذهبی و اعتقادی در برنامه ریزی‌های کلان و خرد ورزش، در اولویت قرار دارند.	شناسایی و اولویت بندی عوامل هویت دینی- ملی مؤثر در توسعه فرهنگی ورزش قهرمانی از دیدگاه ورزشکاران	۱۳۹۷	میریوسفی، سیدجلیل و همکاران
بررسی داده‌ها با استفاده از روش تحلیل عاملی با چرخش متعامد، به ترتیب اهمیت نشان داد که پنج عامل توسعه فرهنگ سیاسی، تقویت هویت ملی دینی، توسعه فرهنگ اقتصادی، توسعه فرهنگ اجتماعی و توسعه آموزشی و فناوری برای توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی ضروری هستند.	شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی	۱۳۹۵	رمضانی نژاد، رحیم و همکاران

جدول ۲. پیشینه پژوهش‌های خارجی

نام نویسنده	سال	عنوان پژوهش	نتایج پژوهش
اوریانگی	۲۰۱۹	محرک‌های استراتژیک تجاری سازی توسعه ورزش	مشارکت دولت، روابط عمومی، توسعه ظرفیت و فرهنگ ملی، عوامل استراتژیک در خور توجهی برای تجاری سازی و توسعه فوتبال در کنیا بودند.
اوسازی و همکاران	۲۰۱۸	دیپلماسی ورزشی به مثابه مولفه دیپلماسی عمومی	رسانه‌ها و فن آوری‌ها، سفیران ورزشی و لابیگری برای نشان دادن برتری خود در دنیای ورزش برای گسترش فرهنگ‌های خویش و بهتر شدن موقعیت اقتصادی استفاده می‌کنند.
ملنیک و وان	۲۰۱۱	بررسی هواداران ورزشی در استرالیا: اجتماعی شدن، شناسایی تیم و رفتار هواداران	به نقش مؤثر والدین، مدرسه و دوستان در فرایند اجتماعی شدن هواداران فوتبال اشاره نمودند؛ همچنین با توجه به تأثیر چشمگیر و انکارناپذیر رسانه‌های گروهی در این زمینه، همکاری و هماهنگی این نهادها را بسیار ضروری دانست.
فیتز	۲۰۱۱	عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر در به حداکثر رساندن برد در جام جهانی فوتبال	برای توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه فرهنگی، بر شاخص‌هایی مانند تعداد میزبانی رقابت‌های ورزشی و حمایت از ستارگان و نخبگان ورزش و به طور آشکار، بر عوامل اثرگذار بر توسعه کمی ورزش قهرمانی تأکید کردند.
جیانگ و همکاران	۲۰۰۷	تحلیل آماری چند عاملی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش نخبگان	توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه اجتماعی، به دلیل وجود فضاها، امکانات و تجهیزات ورزشی بیشتر در شهرها، دسترسی راحت تر به امکانات و فضاهای ورزشی و استفاده از علم، تکنولوژی و رسانه است.

تعریف مفاهیم

مدل

مدل و الگو، سلسله یافته‌هایی است که محقق به تبع ادراک از موضوع و پدیده‌های مربوط به آن به عنوان حقیقت می‌پذیرد. از این رو ساخت یک مدل مستلزم درک صحیح محقق از موضوع، از طریق مطالعه و پژوهش است تا با شناسایی کامل آن، بتواند روابط عوامل تأثیرگذار و مهم را برای تحقق هدف شناسایی کند. مدیران از مدل به عنوان وسیله و ابزاری نرم‌افزاری و دارای ظرفیت‌های

مدیریت فرایندی و هماهنگی برای تحلیل و ساده کردن روابط پیچیده‌ی میان عوامل گوناگون، به‌منظور بهبود تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها استفاده می‌کنند (عابدی، ۱۳۹۷).

توسعه

توسعه در لغت به معنای رشد تدریجی در جهت پیشرفته‌تر شدن، قدرتمندتر شدن و حتی بزرگ‌تر شدن است. توسعه کوشش مستمری برای کاهش یا رفع مشکلات و نابسامانی‌های مختلف زندگی اجتماعی و انسانی است. به‌طور کلی، توسعه فرآیندی است که در خود تجدید سازمان و جهت‌گیری متفاوت کل نظام اقتصادی- اجتماعی را به همراه دارد (لطفی و زراء نژاد، ۱۳۹۱). به این ترتیب می‌توان گفت انسان هدف توسعه و در عین حال محور توسعه می‌باشد؛ بنابراین هدف توسعه، پرورش قابلیت‌های انسان و گسترش امکانات اوست. برخورداری انسان از زندگی طولانی، سالم و اخلاقی در محیط غنی و در جامعه مدنی دموکراتیک هدف نهایی توسعه است (علیخانی و همکاران، ۱۳۹۱).

فرهنگ

برخی تعاریف آن را مجموعه از رسوم و تمدن و دست آوردهای یک دوره معین یا یک ملت معین و یا مجموعه هنرها و سایر نمونها و آفرینش‌های فکری جمعی انسان دانسته‌اند در معنای خاص آن را سرمایه معنوی یک قوم تلقی می‌نمایند که تمامی آثار ادبی، هنری، فکری را در برمی‌گیرد (اسلامی ندوشن، ۱۳۷۱). از دیدگاه شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲) «فرهنگ نظام واره ای است از باورها و مفروضات اساسی، ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری ریشه‌دار و دیرپا و نمادها و مصنوعات که ادراکات، رفتار و مناسبات جامعه را جهت و شکل می‌دهد و هویت آن را می‌سازد. مهم‌ترین ویژگی تمایز بخش حیات انسانی از حیات غیرانسانی فرهنگ است، که دارای عناصری همچون هنجارها، باورها و ارزش‌ها می‌باشد» (نقشه مهندسی فرهنگی کشور، ۱۳۹۲).

توسعه فرهنگی

توسعه فرهنگی را می‌توان فرآیند ارتقاء شئون گوناگون فرهنگ جامعه در راستای اهداف مطلوب دانست که زمینه‌ساز رشد و تعالی انسان‌ها خواهد شد. در اینجا منظور از شئون گوناگون فرهنگ، نگرش‌ها، ارزش‌ها، هنجارها، قوانین، آداب و رسوم هست. هدف نهایی توسعه فرهنگی در این تعریف درواقع غرض اصلی هر نوع توسعه‌ای است؛ یعنی رشد تعالی انسان، در ابعاد مادی و معنوی. البته روشن است که دستیابی به این هدف جز در صورت مناسب بودن بستر زیست انسان، که همانا جامعه است محقق نمی‌شود. بنابراین در یک الگوی مناسب برای توسعه، باید راهکارهایی برای بهبود شرایط زندگی پیش‌بینی شود (صالح نیا و همکاران، ۱۳۸۹).

توسعه فرهنگی در فوتبال

منظور از توسعه فرهنگی در ورزش، گسترش هنجارها، ارزش‌ها، باورها، نمادها و غیره در ورزش، به‌دوراز مسائل غیراخلاقی و ناهنجاری‌های رایج فعلی است؛ بنابراین، برخلاف توسعه فرهنگی ورزش که بر افزایش میزان مشارکت افراد در برنامه‌های ورزشی و توجه بیشتر به بعد جسمانی تأکید دارد، توسعه فرهنگی در ورزش، تمامی ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، هویتی و فرهنگی ورزش را شامل می‌شود. از سوی دیگر، فرهنگ ورزش بخشی از توسعه فرهنگی در ورزش می‌باشد (رمضانی نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). در این پژوهش، منظور از توسعه فرهنگی، گسترش هنجارها ارزش‌ها، باورها، نمادها و غیره در فوتبال ایران و به تبع آن فرهنگ جامعه، به دور از مسائل غیراخلاقی و ناهنجاری‌های رایج فعلی است.

چارچوب نظری

رثوفی (۱۳۷۴) نیستانی و رامشگر (۱۳۹۲) معتقدند که توسعه فرهنگی جوامع پیشرفته، نتیجه حرکت دانشگاه‌های آن جوامع در مسیر فرهنگ بومی و استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود در جامعه است. زیرا جامعه نیازمند نیروهای متخصص و کارآمدی است که علاوه بر توانایی علمی و پژوهشی، توانایی برقراری ارتباط فعال و خلاق با فرهنگ جامعه خویش را داشته باشد. بنابراین سرمایه انسانی هر جامعه، منابع طبیعی، درآمد ملی و شاخص‌هایی از این قبیل نیست بلکه مردمی کیفی، با تحصیلات و فرهنگ و هنر و از همه مهم تر ذهنیت مستعد برای شکوفایی‌های گوناگون

انسانی است. جهانی شدن فرهنگی، مهمترین جنبه‌های فرآیند جهانی شدن است که از طریق تکنولوژی مدرن اطلاعات، تمامی مرزهای مختلف از مرز جغرافیایی گرفته تا مرزهای فرهنگی را تحت پوشش خود قرار می‌دهد و با نفوذ در لایه‌های مختلف جوامع، به نوعی بر همه دگرگونی‌ها و تحولات سطح جهان تأثیر می‌گذارد و فرهنگ‌ها را به سمت ادغام و یکی شدن سوق داده، جامعه واحد جهانی را رقم می‌زند (امام جمعه زاده و موسوی، ۱۳۸۹).

مفهوم توسعه فرهنگی در حدود سال‌های ۷۰ به بعد با تکامل مفهوم توسعه، متمایل به توسعه اجتماعی گردید. امروزه به سوی توسعه فرهنگی گرایش پیدا کرده است تا جایی که حتی اقتصاد دانان نیز بر توسعه همه جانبه تأکید دارند. توسعه فرهنگی جزء تفکیک ناپذیر و یکی از ابعاد توسعه عمومی است. (ستاری، ۱۳۶۶). در نتیجه توجه به توسعه فرهنگی به تدریج یک ضرورت تلقی شد، زیرا این اعتقاد وجود داشت که توسعه فرهنگی همگام با توسعه اقتصادی نیست، بلکه فراتر از آن است و عامل پویایی و نوآوری است (ناظمی اردکانی و کشاورز، ۱۳۸۵).

آندره مالرو معتقد است راه توسعه فرهنگی همگانی کردن فرهنگ است و آموزش آن باید از مدرسه شروع شود و اگر مردم در مدارس با فرهنگ آشنا نشوند تحقق توسعه فرهنگی دچار اختلال خواهد شد. رثوفی و رفعت جاه (۱۳۷۴، ۱۳۹۰) یکی از ارکان مهم در توسعه فرهنگی جوامع را دانشگاه‌ها می‌دانند و معتقدند که توسعه فرهنگی جوامع پیشرفته، نتیجه حرکت دانشگاه‌های آن جوامع در مسیر فرهنگ بومیشان است، و راههای آن شامل موارد زیر است:

۱. حاکم کردن نگرشهای علمی بر فرهنگ
۲. فرهنگ پذیری
۳. نظم پذیری جمعی
۴. مسئولیت پذیری
۵. فردگرایی مثبت
۶. نحوه پرکردن و گذراندن اوقات فراغت دانشجویان، تماشای تلویزیون، مطالعه کتاب و نشریات و شرکت در کلاس‌های هنری و ورزش.

بنابراین مقصود از توسعه فرهنگی ایجاد شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه به منظور شناخت جایگاه آنان و رشد و افزایش علم و دانش و معرفت انسان‌ها و آمادگی برای تحول و پیشرفت و پذیرش اصول کلی توسعه، نظیر قانون‌پذیری، نظم و انضباط، بهبود روابط اجتماعی و انسانی و افزایش توانایی‌های علمی و اخلاقی و معنوی برای همه افراد جامعه می‌باشد و حاصل فرآیند توسعه فرهنگی کنار گذاشتن خرده فرهنگ‌های نامناسب توسعه‌ای است (نگاه‌داری، ۱۳۹۱). توسعه فرهنگی، روندی است که به ترویج خصایل و مکارم اخلاق و انسان متعالی می‌پردازد و یک شبه انجام نمی‌شود، بلکه روندی کاملاً تدریجی توأم با تعالی فکر، اندیشه و بهبود نوع نگرش افراد در جامعه است.

در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، توسعه فرهنگی از اهداف برنامه محسوب و چنین تعریف شده است؛ توسعه فرهنگی عبارت از رشد آگاهی‌ها، قابلیت‌ها و امکانات هر قوم و ملت، جهت برآوردن نیازهای مادی و معنوی است، درحالی که توجه خاصی به عناصر فرهنگی شده است که در فرهنگ عمومی وجود دارد و دارای کارکرد مثبت می‌باشد (منافی و زمانی، ۱۳۹۱). توسعه فرهنگی از مهمترین وجوه توسعه پایدار است و علیرغم این که تحت الشعاع رکن اجتماعی توسعه پایدار قرار گرفته است، نباید از اهمیت بنیانی آن غافل شد. چون فرهنگ مانند چتری بر سر کلیه نهادهای اجتماعی (حکومت، دین، اقتصاد، علم، خانواده، آموزش) در زندگی روزمره اثرات خود را بر جای می‌گذارد (احمدی شاپورآبادی، ۱۳۸۸).

در تعریف توسعه فرهنگی در جامعه اسلامی توجه به نکات زیر ضروری است:

۱. ارزش‌های فرهنگی جامعه ما که غالباً ریشه در اندیشه و فرهنگ دینی دارد به خودی خود هدف تلقی می‌شود و تغییرات اجتماعی نیز باید در جهت تحقق این ارزش‌ها صورت پذیرد.
۲. هدف نهایی هر نوع توسعه فرهنگی تعالی حیات معنوی با تکیه بر حقایق دینی است.
۳. توسعه فرهنگی در شرایط مواجهه با فرهنگ بیگانه باید با تکیه بر عناصر فرهنگ ملی هویت پذیرد.
۴. در جریان توسعه فرهنگی لزوم بازنگری ارزش‌های فرهنگی احساس می‌شود.
۵. در صورت توجه به این خطوط کلی در برنامه ریزی‌های فرهنگی به دیدگاه‌های تازه تری نیاز است که با شرایط زمانه نیز انطباق داشته باشد.

۶. بهره‌گیری از سنت‌ها و میراث فرهنگی چنانچه با خلاقیت و نوآوری توأم نباشد نمی‌تواند فرهنگ را از تعرض دیگر فرهنگ‌ها محفوظ نگه دارد.
۷. هیچ کشوری نمی‌تواند به صرف پیروی از الگوهای فرهنگی بیگانگان خود را بی‌نیاز از تفکر، جست‌وجو و بازسازی بداند، زیرا پدیده فرهنگی هرگاه از الهام‌های درونی و ملی دور بماند به محصولی مصنوعی و عنصری بیگانه مبدل می‌شود.
۸. توسعه فرهنگی به دلیل خلق زندگی و محیطی جدید در جامعه دارای اهمیت زیادی است. زیرا فرهنگ تأمین‌کننده ارزشمندترین نیاز انسان به رشد همراه با حیثیت و هویت افراد است (ابوالقاسمی، ۱۳۸۵).

اهداف توسعه فرهنگی

- جوامع انسانی برای پرهیز از عقب‌نگه داشته شدن در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و غیره به توسعه همه‌جانبه و به ویژه توسعه فرهنگی نیاز دارند. به عبارت دیگر، توسعه فرهنگی و تحقق اهداف آن ضرورت و نیاز جوامع امروزی است تا در قبال آن ارزش‌ها، باورها و هنجارهای جامعه در رفتار، کردار و ارتباطات اجتماعی افراد جهت رسیدن به جامعه‌ای مطلوب، تجلی یابد. بدین منظور برخی از اهداف توسعه فرهنگی در زیر بیان شده است:
۱. یاری رساننده به جامعه در کسب و رشد اصالت‌ها، خلاقیت‌ها، فضیلت‌های اجتماعی از طریق بازشناسی و بازآفرینی فرهنگ مستعد و مساعد درونی؛
 ۲. ارتقای کیفیت زندگی در تقابل با دگرگونی‌های سریع اجتماعی، اقتصادی، صنعتی و بهره‌مند ساختن جامعه از توسعه مادی به جای محروم ماندن از آن؛
 ۳. همگانی کردن فرهنگ از طریق جلب مشارکت تمامی آحاد جامعه و گروه‌های اجتماعی در فرهنگ آفرینی و تقویت گسترش رقابت‌های سازنده؛
 ۴. به حداقل رسانیدن عوارض تاریخی و اجتماعی توسعه نیافتگی که اغلب موجب بروز نوعی توسعه ناموزون، ناهمزمان و نامتوازن در جامعه می‌شود (زاهد، ۱۳۸۴).
- حضور فعال در جهان امروز، مستلزم تغییر و تحول بنیادی است و طبعاً توسعه فرهنگی از مهم‌ترین آنها محسوب می‌شود. تغییر، خصوصیت تمام فرهنگ‌هاست، ولی میزان و مسیر تغییر از فرهنگی به فرهنگ دیگر و از زمانی به زمان دیگر متفاوت است، بدین ترتیب، خلاقیت و نوآوری

فرهنگی و فرهنگ پذیری، دو عامل عمده‌ی توسعه فرهنگی محسوب می‌شوند، (ناظمی اردکانی و کشاورز، ۱۳۸۵). برخی از مهمترین عواملی که بر میزان و سرعت دگرگونی مؤثر است عبارتند از:

۱. محیط طبیعی: تغییرات کند و آرام و تأثیرات آن‌ها بر زندگی اجتماعی بسیار کم مانند جنگ، زلزله، طوفان.

۲. جمعیت: تغییر در اندازه، ترکیب و توزیع جمعیت که تغییرات اجتماعی بعدی را به دنبال دارد.
۳. تحولات سیاسی انقلاب‌ها و اصلاحات اجتماعی: وجه مشترک همه انقلاب‌ها فرآیند تغییر است و از جمله مواردی که تغییر و تحولات وسیع فرهنگی را موجب می‌شود، انقلاب فرهنگی است.
۴. پیشرفت فناوری: به نظر می‌رسد امروزه تکنولوژی مهمترین علت مؤثر بر دگرگونی‌های اجتماعی و فرهنگی است. هر چه دگرگونی‌ها سریع‌تر باشد، دگرگونی‌های فرهنگی نیز بیشتر خواهد شد.

۵. ارتباطات: در فرآیند توسعه فرهنگی ارتباطات به عنوان یک ابزار یا وسیله عمل می‌کند که از یک سو فرهنگ در حال پویایی و تکامل به وسیله آن به بازسازی و تجدید ساختار عناصر خود دست می‌زند و از سوی دیگر به وسیله آن به عناصر جدیدی نیز دست می‌یابد.

فرهنگ و ورزش

ورزش به عنوان بخش مهمی از فرهنگ ملت‌ها در جهان معاصر، می‌تواند نقش بزرگی را در مسئولیت پذیری و بروز استعدادهای اجتماعی، تحکیم و گسترش ارتباطات اجتماعی، تقویت همبستگی و مشارکت اجتماعی، ارتقاء سلامت روانی و جسمی، پرورش اخلاق انسانی و اجتماعی، تقویت و ارتقاء سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و انسانی، گسترش روابط بین‌المللی و ارتباطات میان فرهنگی، تقویت تفاهم و توسعه صلح، ایجاد نشاط اجتماعی و پربار شدن اوقات فراغت و آگاهی بخشی که همگی از کارکردهای مختلف فرهنگ هستند ایفاء کند (مرادی و همکاران، ۱۳۹۳). ورزش به عنوان بخش عملی فرهنگ، از راه‌های اشاعه فرهنگ خوب به فرهنگ جامعه، و از وجوه مشترک فرهنگ در جوامع مختلف محسوب می‌شود.

کارل دیم نیز ورزش را بخشی از فرهنگ جامعه می‌داند و معتقد است بین آن دو رابطه مستقیم وجود دارد و جدایی بین ورزش و فرهنگ یک جامعه امکان پذیر نیست (نادریان جهرمی، ۱۳۸۹).

از طرف دیگر، فرهنگ ورزش یک خرده فرهنگ است که شامل باورها، ارزش‌ها، هنجارها و عادات انسان اجتماعی در رابطه با ورزش، در تعامل با فرهنگ جامعه و اثرگذار بر آن و تأثیرپذیر از فرهنگ جامعه است (عادلخانی و همکاران، ۱۳۹۱). از این رو، رابطه بین فرهنگ و ورزش را می‌توان به دو طریق مورد بررسی قرار داد. اولین مسیر، توسعه فرهنگ ورزش است، به عبارتی اشاعه فرهنگ ورزش کردن بین اقشار مختلف جامعه و دومی، توسعه فرهنگی در ورزش است.

توسعه فرهنگی در ورزش

با توجه به مفهوم فرهنگ، توسعه فرهنگی در ورزش به معنای گسترش هنجارها، ارزش‌ها، باورها، نمادها و غیره در ورزش برای ایجاد محیطی سالم و پاک و به دور از مسائل غیراخلاقی و ناهنجاری‌های رایج فعلی است. از این رو، ارائه الگوهای متناسب با فرهنگ جامعه در توسعه ورزش‌های حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای، ورزش زنان و ورزش‌های ملی ضروری است.

توسعه فرهنگی در ورزش، مبحث جدیدی است و مطالعات و تحقیقاتی اندکی درباره آن انجام گرفته است که مستقیماً به این موضوع پرداخته و مدل یا الگویی را برای برنامه ریزی و اجرا ارائه کرده باشد. زیرا منابع کتابخانه‌ای، پایان نامه‌ها، طرح‌های تحقیقاتی و مقالات علمی نشان می‌دهد که تحقیقات و مطالعات انجام گرفته عمدتاً در خصوص توسعه فرهنگ ورزش و بیشتر توسعه ورزش همگانی و فرهنگ سازمانی و اخلاق در ورزش است. حتی در اسناد معتبر و بالا دستی مانند سند چشم‌انداز، قوانین پنج‌گانه توسعه، طرح جامع ورزش کشور و غیره بیشتر تأکید بر توسعه فرهنگ ورزش است. مثلاً طرح جامع ورزش کشور به زمینه سازی فرهنگی برای رواج ورزش و اخلاق ورزشی در جامعه ورزش می‌پردازد که از آن به عنوان راهبردهای توسعه فرهنگ ورزش نام می‌برد.

سوالات پژوهش:

۱. عوامل علی مؤثر بر توسعه فرهنگی در فوتبال ایران چیست؟
۲. بسترهای لازم برای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران کدامند؟
۳. عوامل مداخله گر بر توسعه فرهنگی در فوتبال ایران کدامند؟
۴. استراتژی‌ها و راهکارهای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران کدامند؟
۵. نتایج و پیامدهای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران کدامند؟

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی است و با استفاده از روش داده بنیاد رویکرد نظام مند (اشتراوس و کوربین) انجام گرفته است. در این رویکرد داده‌ها در چند مرحله کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) می‌شوند و مقوله‌های نهایی در یک مدل از پیش تعیین شده (مدل پارادایمی) بازنمایی می‌شوند. جامعه آماری پژوهش شامل؛ اساتید هیئت علمی دانشگاه‌ها و خبرگان شاغل در سازمان‌های فرهنگی و ورزشی به تعداد ۱۶ نفر بودند. از روش نمونه‌گیری هدفمند و با تکنیک گلوله برفی و تا رسیدن به اشباع نظری استفاده گردید. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته استفاده شد. خبرگان پژوهش، افرادی بودند که بتوانند با ارائه اطلاعات دقیق نمادی از جامعه باشند. در حین مصاحبه به جمع‌آوری نظرها در مورد شاخص‌های مناسب برای تعیین توسعه فرهنگی از طریق فوتبال پرداخته شد و عوامل اصلی و فرعی مورد نظر بررسی و نهایی شد. در طول مصاحبه، به روش‌های مختلف مانند یادداشت برداری و ضبط جریان مصاحبه به صورت صوتی، اطلاعات ثبت گردید.

به منظور تعیین روایی پژوهش از نظرهای ارزشمند استادان آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند استفاده شد. همچنین هم‌زمان از مشارکت کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. برای بررسی اعتبار و روایی در پژوهش کیفی از مقبولیت، انتقال پذیری و تأیید پذیری استفاده شد. از این رو در این پژوهش تمامی موارد مربوط به مقوله‌های مذکور رعایت شد. همچنین به منظور پایایی مصاحبه‌ها از روش بازآزمون و روش توافق درون موضوعی مطابق با فرمول زیر برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شد.

$$\text{درصد پایایی} = \frac{2 \left(\text{تعداد توافقات} \right)}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100$$

در نهایت مصاحبه‌شوندگان به این سوالات پاسخ دادند که عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای مدل توسعه فرهنگی در فوتبال ایران چگونه می‌باشد؟ کلیه کدگذاری‌ها و مراحل پژوهش با نرم افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیو دی ای نسخه ۲۰ استفاده شد.

یافته‌ها

در این بخش از نتایج پژوهش، مقوله، مفهوم و گویه‌های بدست آمده برای شرایط علی، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله گر، راهبرد و پیامد بیان می‌گردد. شرایط علی شرایطی هستند که مقوله اصلی را تحت تاثیر قرار می‌دهند و به وقوع یا گسترش پدیده مورد نظر می‌انجامد. شرایط علی در این پژوهش شامل مفاهیمی بود که از نشانه‌های کدگذاری شده در مورد اهمیت پدیده اصلی مورد بررسی و نیاز و ضرورتی که برای توسعه فرهنگی فوتبال ایران وجود دارد به دست آمد. توضیحات مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالات مربوط به شرایط علی توسعه فرهنگی فوتبال در ایران، منجر به شناسایی کدهای جدول ۳ شد.

براساس تحلیل مصاحبه‌های انجام شده هشت مفهوم و ۴۰ گویه به عنوان شرایط علی شناسایی شد که باعث ایجاد یا توسعه وضعیت فرهنگی جامعه فوتبال در ایران می‌شوند: (۱) لزوم مدیریت فرهنگی باشگاه‌ها؛ (۲) وضعیت فرهنگی موجود در فضای فوتبال کشور؛ (۳) وجود قدرت فرهنگی در فوتبال؛ (۴) ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال؛ (۵) مفاهیم فرهنگی در فوتبال؛ (۶) مدیریت فرهنگی برگزاری مسابقات؛ (۷) نیروی انسانی فرهنگی در فوتبال و (۸) بودجه و اعتبار فرهنگی در فوتبال.

جدول ۳. شرایط علی در توسعه فرهنگی فوتبال ایران

مقوله	مفهوم	گویه
عوامل علی	لزوم مدیریت فرهنگی باشگاه ها	تعیین اولویت های فرهنگی در فوتبال و عمل به آن
		هماهنگی نهادهای فرهنگی مؤثر در فوتبال با یکدیگر
		استفاده از ظرفیت باشگاه ها در طراحی، هدایت، نظارت فرهنگی
		لزوم آموزش و استفاده از مربیان فرهنگی و مبلغین کارآمد در جامعه فوتبال کشور
		حاکم کردن فضای فرهنگی و معنوی در ورزشگاه ها
	وضعیت فرهنگی موجود در فضای فوتبال کشور	خشونت های کلامی نسبت به خودی و غیرخودی
		رشد بی رویه بی اخلاقی ها در فوتبال کشور
		فساد، پول شویی و عدم توجه به ارزش ها
		لزوم رعایت اخلاق توسط چهره های مشهور فوتبال
		لزوم اخلاق گرایی در تماشاگران
	وجود قدرت فرهنگی در فوتبال	فرهنگ تقلیدی موجود در نوجوانان و جوانان از ستاره ها
		تقویت هویت ملی با فوتبال
		ظرفیت تعامل سازی فوتبال در جامعه
		فوتبال زبان مشترک برای کاهش تنش ها
		کم هزینه بودن توسعه فرهنگ با فوتبال
ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال	ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال	فراگیر بودن و جذابیت و تعداد بالای هواداران فوتبال
		اثرات فرهنگی رفتار چهره های مشهور فوتبال
		استفاده از فوتبال در مواضع فرهنگی جامعه
ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال	ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال	اسناد بالادستی در زمینه فرهنگی
		نگاه تأثیرپذیری فرهنگ از فوتبال

مقوله	مفهوم	گویه
		قراردادها، مالیات و قواعد فیفا و ای اف سی در فوتبال ما
		وضعیت پاداش ها به بازیکنان و کادر فنی
		پیوست ها و دستورالعمل های فرهنگی در فوتبال
		لزوم ساختار فرهنگی در ساختار فوتبال ایران
		وضعیت فوتبال بانوان
مفاهیم فرهنگی در فوتبال		نگاه غیرفرهنگی به فوتبال
		انتقال فرهنگ، آداب و رسوم و باورهای دینی در فوتبال
		زمینه ساز بودن توسعه فرهنگ با فوتبال
		لزوم تقویت مباحث نظری فرهنگی در فوتبال
		برداشت های متفاوت از مفاهیم فرهنگی در جامعه فوتبال
مدیریت فرهنگی برگزاری مسابقات		لزوم تقلیل نگاه نتیجه گرایی در فوتبال
		اخلاق مأمورین امنیتی در ورزشگاه ها
		لیدرها و نقش آنها در باشگاه ها و ورزشگاه ها
		فرهنگ در طراحی، برنامه ریزی و هدایت اعزام ها
		فرهنگ در میزبانی رویدادهای فوتبالی بین المللی
نیروی انسانی فرهنگی در فوتبال		آموزش نیروی انسانی جهت اجرای برنامه های فرهنگی
		نیروی انسانی متخصص و توانمند
		نیروی انسانی علاقمند و با انگیزه در اجرا
بودجه و اعتبار فرهنگی در فوتبال		نگاه فرهنگی به فوتبال در برنامه های بودجه ای
		پیش بینی و کافی بودن بودجه و اعتبارات فرهنگی در فوتبال

توضیحات مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالات مربوط به شرایط زمینه‌ای توسعه فرهنگی در جامعه فوتبال کشور، منجر به شناسایی کدهای جدول ۴ شد. براساس تحلیل نظرات شرکت کنندگان در این پژوهش، چهار مفهوم و ۱۹ گویه به عنوان شرایط زمینه‌ای توسعه فرهنگی به دست آمد: (۱) عوامل اجتماعی؛ (۲) عوامل قانونی و حقوقی؛ (۳) عوامل زیرساختی و (۴) عوامل دینی و مذهبی.

جدول ۴. شرایط زمینه‌ای در توسعه فرهنگی فوتبال ایران

مقوله	مفهوم	گویه
شرایط زمینه‌ای	عوامل اجتماعی	شمولیت و همه گیری اجتماعی در فوتبال
		سن پایین هواداران چهره های ورزشی مشهور
		تبادل فرهنگی در فوتبال
		شرایط و مسائل فرهنگی موجود در جامعه
		نقش آفرینی جامعه فوتبال در اصلاح فرهنگی کشور
	عوامل قانونی و حقوقی	برنامه های کلان و منسجم فرهنگی در فوتبال
		اسناد بالادستی، قوانین، مقررات، آیین نامه ها و قراردادها ملی و بین المللی
		تبدیل شدن مسائل فرهنگی به قانون
		تخصیص اعتبارات فرهنگی در فوتبال
		تفاوت های فرهنگی فیفا با فضای فرهنگی فوتبال ایران
		ضعف در مباحث فرهنگی موجود در قرارداد مربیان و بازیکنان
		دخالت های فیفا و ای اف سی در امور فدراسیون فوتبال ایران
	عوامل زیرساختی	کمبود بودجه و اعتبار مورد نیاز فرهنگی در فوتبال
		فرهنگ، فوتبال و کارکرد تربیتی و پرورشی در مدارس
		ساختار فرهنگی در باشگاه های فوتبال
	عوامل دینی و مذهبی	تأمین نیازهای اولیه تماشاگران در ورزشگاه ها
		وضعیت دینی و مذهبی جامعه فوتبالی کشور
		نگاه و سیاستگذاری فقهی در فوتبال بانوان
		ساختار اخلاقی و ارزشی در فوتبال کشور

توضیحات مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالات مربوط به عوامل مداخله گر توسعه فرهنگی در فوتبال ایران، منجر به شناسایی کدهای جدول ۵ شد. بر اساس تحلیل نظرات شرکت کنندگان در این پژوهش، چهار مفهوم و ۲۷ گویه به عنوان شرایط مداخله گر توسعه فرهنگی در فوتبال ایران به دست آمد: (۱) مدیریت کلان کشور؛ (۲) مستعد بودن محیط ورزشی به چالش های فرهنگی؛ (۳) عوامل مرتبط با دیپلماسی سیاسی و فرهنگی کشور و (۴) عوامل رسانه ای.

جدول ۵. شرایط مداخله گر در توسعه فرهنگی فوتبال ایران

مقوله	مفهوم	گویه
شرایط مداخله گر	مدیریت کلان کشور	نوع نگرش و نگاه سرگرمی و تفریحی به فرهنگ فوتبال کشور
		فقدان برنامه بلند مدت فرهنگی در فوتبال ایران
		ضعف در سیاست گذاری و برنامه ریزی هدفمند در فوتبال
		فقدان تفکر راهبردی در بینش مدیران فوتبال
		سیاست های دولت ها در عرصه فرهنگی ورزش فوتبال
		ناکافی بودن کارکرد مدیران فرهنگی کشور در فوتبال
		مداخله ضعیف مدیران کارآمد مومن و انقلابی در فوتبال
		ضعف در شاخص های نظارت و ارزیابی عملکرد فرهنگی مدیران فوتبال
		عدم استفاده از ظرفیت های فرهنگی در رویدادهای بین المللی
		ضعف در هماهنگی مدیران فرهنگی و مدیران فوتبالی
	مستعد بودن محیط ورزشی به چالش های فرهنگی	عوامل مبتنی بر نحوه ضعیف مدیریت و طرز اجرای مسابقات
		غلبه جنبه های اقتصادی بر جنبه های فرهنگی در فوتبال
		ناهنجاری های فرهنگی و اخلاقی در عرصه فوتبال
		دامن زدن به چالش های فرهنگی توسط مدیران دولتی
		بی اخلاقی ها در محیط های ورزشی
		انتشار اخبار نادرست و کذب جهت فروش بیشتر محصول

مقوله	مفهوم	گویه
	عوامل مرتبط با دیپلماسی سیاسی و فرهنگی	مستعد تر بودن جامعه ورزش به آفت های فرهنگی
		اثرپذیری جامعه ورزش از ناهنجاری های عمومی فرهنگی کشور
		تلاش دشمنان برای معنویت زدایی در ورزش و فوتبال ایران
		در اولویت قرار نداشتن فرهنگ در دیپلماسی های کشور
		ضعف در مدیریت عدم مسابقه با نماینده رژیم صهیونیستی
	عوامل رسانه ای	ضعف در توجه صدا و سیما به مباحث فرهنگی در فوتبال
		تأثیر منفی شبکه های معاند بر فوتبالیست ها
		نقش منفی شبکه های اجتماعی و پیام رسان
		وجود بی اخلاقی ها در رسانه ها
		نقش مصاحبه های چهره های ورزشی مشهور
		فوتبال به عنوان ابزاری تبلیغی در فرهنگ

راهبردها، کنش ها یا برهم کنشهای خاصی هستند که تحت تاثیر شرایط زمینه ای و مداخله گر هستند. لذا در این بخش راهبردهای به دست آمده برای حل چالش های توسعه فرهنگی فوتبال ایران از خبرگان پرسیده شد. توضیحات مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالات مربوط به راهبردهای موثر بر توسعه دیپلماسی فرهنگی فوتبال ایران، منجر به شناسایی کدهای جدول ۶ شد. بر اساس تحلیل نظرات شرکت کنندگان در این پژوهش، ۱۳ مفهوم و ۶۸ گویه به عنوان راهبردها و استراتژی های توسعه فرهنگی در فوتبال ایران به دست آمد: (۱) تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص؛ (۲) قانونمندی و ساختارسازی فرهنگی در فوتبال؛ (۳) ترویج ارزش های دینی و انقلابی در فوتبال؛ (۴) هماهنگ سازی نهادهای فرهنگی و فوتبالی؛ (۵) الگوسازی فرهنگی در فوتبال؛ (۶) ایجاد تفکر استراتژیک و درازمدت در فرهنگ و فوتبال؛ (۷) مطالعه و شناخت فرهنگی در فوتبال؛ (۸) ایجاد فضای سالم فرهنگی در استادیوم ها؛ (۹) همسوسازی رسانه با فرهنگ در فوتبال؛ (۱۰) ایجاد جذابیت

در فعالیت‌های فرهنگی در فوتبال؛ ۱۱) اختصاص اعتبار و بودجه فرهنگی در فوتبال؛ ۱۲) تقویت حضور فوتبالیست‌ها در رویدادهای فرهنگی و ۱۳) تقویت ملی گرایی.

جدول ۶. راهبردها و استراتژی‌های توسعه فرهنگی در فوتبال ایران

مقوله	مفهوم	گویه
راهبردها و استراتژی‌ها	تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص	آموزش دانش فرهنگی به آحاد جامعه فوتبال کشور
		بکارگیری افراد متخصص و متعهد در پست‌های کلیدی
		استفاده از کارشناسان فرهنگی در فدراسیون فوتبال
		آموزش و توجه ویژه به چهره‌های مشهور فوتبالی
		بکارگیری گزارشگران و مجریان متعهد و با فرهنگ
		استفاده از عناصر مومن متدین و انقلابی در ساختار فوتبال
		ارتقاء ساختار تشکیلاتی فرهنگی با نیروی کارآمد فرهنگی
		تقویت انگیزه نیروها در پرداختن به امور فرهنگی
	قانونمندی و ساختارسازی فرهنگی در فوتبال	تشکیل ساختار و واحد فرهنگی در باشگاه‌های فوتبال
		ارزیابی عملکرد متولیان در قبال مسائل فرهنگی
		قانون گذاری اخلاقی و ارزشی در ورزشگاه‌ها
		نظام پاداش و مجازات متخلفین فرهنگی
		ایجاد ساختار قوی مدیریتی در فدراسیون فوتبال کشور
		تدوین و اعمال نظام ارزشیابی تربیتی اخلاقی و فرهنگی در فوتبال
		به روز بودن قوانین و آیین نامه‌های فرهنگی در فوتبال
	ترویج ارزشهای دینی و انقلابی در فوتبال	ارائه الگوی مدون اخلاقی و رفتاری بازیکنان
		توجه به ورزش اقلیت‌های مذهبی
		آموزش اخلاق و ارزش‌های اسلامی در مدارس
		پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، انسانی و اسلامی شرط ورود به باشگاه‌ها
		آشنایی جامعه فوتبال با مضامین و پیام‌های مستخرج از آیات، روایات
		توجه به ساعات نماز در برگزاری مسابقات
		توجه به شهدای فوتبالیست در کشور

مقوله	مفهوم	گویه
		اولیت بخشی به حفظ ارزش ها در برابر نتیجه گرایی
		فضاسازی فرهنگی و دینی و انقلابی در ورزشگاه ها
		ترویج پوشش و حجاب اسلامی در مسابقات فوتبال
		تبلیغ و تعظیم شعائر دینی، ملی و انقلابی
		استفاده از بستر فوتبال برای ترویج دین و انقلاب
	هماهنگ سازی نهادهای فرهنگی و فوتبالی	تعامل و همکاری بیشتر مسئولین فرهنگی با فدراسیون فوتبال
		انعقاد تفاهم نامه های فرهنگی و فوتبالی
		تسهیل ارتباط مدیران فوتبالی با مدیران فرهنگی کشور
		تقویت انگیزه مدیران فوتبالی در پرداختن به امور فرهنگی
		فرهنگ سازی و اصلاح نگرش و باور مدیران فوتبال کشور
	الگوسازی فرهنگی در فوتبال	داشتن سیاست واحد فرهنگی در کشور
		تجلیل، تقدیر و حمایت از فوتبالیست های فعالی در حوزه فرهنگ
		توسعه بستر مناسب حضور زنان ورزشکار مسلمان و محجبه
		توجه به بازیکنان بعنوان بازیگران اصلی فرهنگی
		تقویت روح و فرهنگ پهلوانی در فوتبالیست ها
	ایجاد تفکر استراتژیک و درازمدت در فرهنگ و فوتبال	ارتقاء جایگاه الگوهای ورزشی فرهنگی در فوتبال
		تبلیغ خانواده دوست بودن فوتبالیست ها
		تهیه نقشه راه بهره برداری از فوتبال در فرهنگ
		تدوین راهبرد هدفمند و بلند مدت فرهنگی در فوتبال
		توجه مقامات بلندپایه کشور برای حل چالش های فرهنگی با فوتبال
مطالعه و شناخت فرهنگی در فوتبال		توجه به فوتبال و فرهنگ در مدارس و دانشگاه ها
		داشتن تفکر راهبردی در سیاست گذاری های کلان
		پژوهش و مطالعات کاربردی و بنیادی در حوزه فرهنگ و فوتبال
		توجه به حکمرانی فوتبال در جامعه

مقوله	مفهوم	گویه
	ایجاد فضای سالم فرهنگی در استاد یوم ها	شناسایی و معرفی اثرات ناهنجاری های فرهنگی و رفع آن با فوتبال
		توسعه فعالیت های فرهنگی و معنوی در مسابقات فوتبال
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	پذیرش گزینشی در کانون هواداران باشگاه های فوتبال
		سلامت و انضباط اجتماعی و اخلاقی در ورزشگاه ها
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	بکارگیری ارزش و مقررات فرهنگی در رسانه ها
		رسانه ای شدن الگوی های فوتبالی در رسانه ها
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	تولیدات هنری، فیلم، سریال و مستند فوتبالی با رویکرد فرهنگی
		کیفیت بخشی به محتوای رسانه ها و حفظ فضای سالم در آنها
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	استفاده از نشان ها و نمادهای فرهنگی
		عرضه محصولات فرهنگی توسط باشگاه های فوتبال
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	ایجاد موزه فوتبال و فرهنگ
		انگیزه بخشی و جذابیت دهی به فعالیت های فرهنگی در فوتبال
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	تخصیص و تأمین بخشی از بودجه سازمان ها و باشگاه ها به فرهنگ
		متناسب سازی بودجه و اعتبارات فرهنگی در فوتبال
	ایجاد جذابیت در فعالیت های فرهنگی در فوتبال	شفافیت مالی و نظام پرداخت مدون و متناسب در جامعه فوتبال
		مشارکت بازکنان در برنامه های فرهنگی، مناسبت ها، جشن ها و عزاداری ها
تقویت ملی گرایی	تقویت حضور فوتبالیست ها در رویدادهای فرهنگی	انجام مسابقات خیریه و عام المنفعه
		حضور پیشکسوتان در سازمان ها و برنامه های فرهنگی
	تقویت ملی گرایی	قداست بخشی به پیراهن و جایگاه تیم ملی و باشگاه ها
		تقویت وحدت، هویت، افتخار و غرور ملی از طریق فوتبال
تقویت ملی گرایی	تقویت ملی گرایی	ترویج فرهنگ ترجیح منافع ملی بر منافع فردی و باشگاهی
		حمایت از تولید کالاهای ایرانی در فوتبال

پیامدها، خروجی حاصل از به کارگیری راهبردها هستند. در پایان مصاحبه ها از خبرگان پرسیده شد که با توجه به شرایط بررسی شده و همچنین راهبردهای ارائه شده، پیش بینی می شود که چه پیامدهایی به دست آید؟ توضیحات مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالات مربوط به پیامدها منجر به شناسایی کدهای جدول ۷ شد. بر اساس تحلیل نظرات شرکت کنندگان در این پژوهش، شش مفهوم و ۳۰ گویه به عنوان نتایج و پیامدهای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران به دست آمد: ۱) ارتقاء سلامت و امنیت جامعه؛ ۲) کارکرد فرهنگی بازیکنان در سطح کشور و بین الملل؛ ۳) کاهش چالش های اخلاقی و فرهنگی؛ ۴) افزایش روحیه ملی گرایی؛ ۵) ارتقاء روحیه دینی و اسلامی و ۶) افزایش روحیه پهلوانی و اخلاق مداری.

جدول ۷. نتایج و پیامدهای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران

مقوله	مفهوم	گویه
نتایج و پیامدها	ارتقاء سلامت و امنیت جامعه	رعایت هنجارها توسط بازیکنان
		تقویت روحیه اجتماعی، ملی و هویت جامعه
		افزایش نگرش مثبت و اعتماد افکار عمومی
		سالم سازی جامعه و فضای ورزشگاه ها از ناهنجاری های اجتماعی
		افزایش تعامل نیروهای امنیتی و تقویت امنیت عمومی کشور
	کارکرد فرهنگی بازیکنان در سطح کشور و بین الملل	آبرومندی برای کشور
		تبدیل فوتبالیست ها به سفیران فرهنگی کشور
		تبلیغ برای کشور، دین و انقلاب از بستر فوتبال
		انتقال فرهنگ، آداب، رسوم و سنت های کشور
		ارتقاء سطح حرفه ای و حرفه ای گرایی فوتبالیست ها
	کاهش چالش های اخلاقی و فرهنگی	کاهش رفتارهای ضد اخلاقی و ضد دینی
		کاهش رفتار های مخرب
		کاهش نارآرامی های اجتماعی
		جلوگیری از آسیب های اجتماعی
		کاهش منازعات و فحاشی ها
		عدم تکبر و خودخواهی پس از موفقیت

مقوله	مفهوم	گویه
	افزایش روحیه ملی گرایی	کاهش فساد و همه گیری پول در جامعه فوتبال
		گسترش، تحکیم و تقویت هویت ملی
		افزایش عشق به وطن، پرچم و تفاخر ملی
		ترجیح منافع ملی بر منافع فردی
		عدم خودباختگی به فرهنگ ورزشی غرب
	ارتقاء روحیه دینی و اسلامی	تقویت شعائر و فرائض دینی در جامعه فوتبال
		اتکال و تقرب به خداوند و یاری جستن از ائمه اطهار
		استعانت از قرآن و احترام به آن
		رعایت پوشش و ظاهر ایرانی اسلامی
		حک کردن نام ائمه بر پیراهن
	افزایش روحیه پهلوانی و اخلاق مداری	ترویج و احیای رفتار منصفانه و جوانمردانه در فوتبال
		افزایش احترام به پیشکسوتان و بزرگان فوتبال کشور
		گسترش ارزش و اخلاق عملی و فرهنگی با فوتبال
		مغرور نشدن و مردمی ماندن

بر اساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی از ۱۶ مصاحبه صورت گرفته ۱۸۴ کد مستخرج شد که تحلیل کدها به شناسایی ۳۵ مفهوم، در قالب الگوی اصلی پارادایمی اشتراوس و کوربین منجر شد. راهبردها نیز به نوبه خود تحت تأثیر شرایط زمینه‌ای و مداخله گر، پیامدهای مرتبط با پدیده مورد بررسی را شکل دادند. این الگوی پارادایمی در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. الگوی پارادایمی توسعه فرهنگی فوتبال ایران

در مدل ارائه شده در شکل شماره یک، ۳۵ مفهوم اصلی در قالب ابعاد مدل پارادایمی شامل (عوامل علی) ۸ مفهوم (شرایط زمینه‌ای) ۴ مفهوم (شرایط مداخله‌گر) ۴ مفهوم (استراتژی‌ها و راهبردها)، ۱۳ مفهوم (نتایج و پیامدها) ۶ مفهوم برای توسعه فرهنگی فوتبال ایران را نشان می‌دهد. با عنایت به گزاره‌ها، مفاهیم و مقوله‌های پژوهش، در نهایت مدل پیشنهادی پژوهش تعیین گردید.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به تدوین مدل توسعه فرهنگی در فوتبال ایران پرداخته است. بدین منظور، از روش نظریه داده بنیاد برای ارائه الگو استفاده شد و مدل ارائه شده از فرایندهای کدگذاری ناشی از مصاحبه با نخبگان به دست آمد. نتایج تحلیل داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه، ارائه مدل پارادایمی توسعه فرهنگی در فوتبال ایران با ۳۵ مفهوم و ۱۸۴ گویه در قالب ابعاد شش گانه شامل عوامل علی (۸ مفهوم)، شرایط زمینه‌ای (۴ مفهوم)، شرایط مداخله‌گر (۴ مفهوم)، راهبرد (۱۳ مفهوم) و پیامدها (۶ مفهوم) بود. در این مدل لزوم مدیریت فرهنگی باشگاه‌ها، وضعیت فرهنگی موجود در فضای فوتبال کشور، وجود قدرت فرهنگی در فوتبال، ساختار و قوانین و مفاهیم فرهنگی در فوتبال، مدیریت فرهنگی برگزاری مسابقات، نیروی انسانی متخصص فرهنگی در فوتبال و بودجه و اعتبار فرهنگی در فوتبال به عنوان عوامل علی در نظر گرفته شده‌اند که توجه به هر کدام از این عوامل ضروری است.

به عبارتی می‌توان یکی از عواملی که بر توسعه فرهنگی تأثیر فراوانی دارد را مدیریت فرهنگی باشگاه‌های فوتبال دانست. مدیریت فرهنگی در باشگاه‌ها نیازمند طراحی، هدایت و نظارت فرهنگی است. ابتدا اولویت‌های فرهنگی در فوتبال کشور باید به خوبی شناخته شود و بعد از برنامه ریزی و استفاده از افراد خبره، فضای فرهنگی و معنوی را در ورزشگاه‌ها حاکم نمود. متأسفانه وضعیت فرهنگی موجود در فوتبال کشور، نشان دهنده ضعف در مدیریت فرهنگی باشگاه‌هاست که در برگزاری مسابقات و یا میزبانی مسابقات قابل مشاهده است. از عوامل علی مهم دیگر، که در نتایج پژوهش حاضر وجود دارد قدرت فرهنگی فوتبال است که با نتایج تحقیقات جوادی پور (۱۳۹۸) و میروسی (۱۳۹۷) همخوانی دارد. قدرت فرهنگی فوتبال را هیچ گاه نباید دست کم گرفت. بازیکنان سرشناس فوتبال، امروزه نقش اصلی را در قدرت نمایی فرهنگی فوتبال بازی می‌کنند. فوتبال، هویت ملی را تقویت می‌کند، زبان مشترکی برای کاهش تنش‌هاست، فراگیر و جذاب است و با کمترین هزینه‌ای در فرهنگ جامعه تأثیرگذار است. عامل علی مهم دیگر توسعه فرهنگی، ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال کشور است که با مطالعات قادری (۱۴۰۱)، جوادی پور (۱۳۹۸) و شبانی (۱۴۰۱) همخوانی دارد. به عبارت دیگر امروزه فوتبال نیازمند پیوست‌ها و دستورالعمل‌های فرهنگی است.

زیرا اسناد بالادستی، آیین نامه ها، قراردادها، مالیات ها و قواعد بین المللی، مطالبات بازیکنان و کادر فنی و وضعیت فوتبال بانوان، هر کشوری را ناگزیر از روی آوردن به ساختار و قوانین فرهنگی در فوتبال می کند. از دیگر عوامل علی به دست آمده؛ کارآمد بودن رسانه ها، تأثیر چهره های مشهور ورزشی از طریق رسانه ها و نقش تبلیغی فوتبال در رسانه ها است که اهمیت توسعه فرهنگی را در فوتبال از طریق رسانه نشان می دهد که با تحقیقات اوسازی (۲۰۱۸)، ملنیک (۲۰۱۱)، میریوسفی (۱۳۹۷)، جوادی پور (۱۳۹۸)، عابدی (۱۳۹۷) و قادری (۱۴۰۱) همخوانی دارد. بودجه و اعتبار فرهنگی در فوتبال نیز از عوامل علی توسعه فرهنگی فوتبال شناخته شد. این بدان معنی است که مدیران ورزشی نباید دغدغه عدم کفایت بودجه فرهنگی را داشته باشند. علاوه بر مدیران ورزشی، مدیران فرهنگی و مدیران کلان کشور اگر می خواهند از ظرفیت و قدرت فوتبال برای توسعه فرهنگ استفاده نمایند، می بایست نگاهی فرهنگی به فوتبال داشته باشند و اعتبار و بودجه لازم را تأمین کنند تا مدیران بتوانند با خیالی آسوده تر به امور فرهنگی فوتبال بپردازند.

از دیگر نتایج پژوهش، شناسایی عوامل اجتماعی، قانونی و حقوقی، زیرساختی و دینی و مذهبی به عنوان عوامل زمینه ای توسعه فرهنگی در فوتبال ایران بود که با مطالعات میریوسفی (۱۳۹۷)، جیانگ (۲۰۰۷) و رمضانی نژاد (۱۳۹۵) همخوانی داشت. عوامل زمینه ای شناسایی شده می توانند بر توسعه فرهنگی فوتبال ایران تأثیر بگذارند. همواره فوتبال دارای هوادارانی با سن پایین است که چهره های مشهور ورزشی را دنبال می کنند. شمولیت و همه گیری اجتماعی در فوتبال باعث تبادل فرهنگ شده است. از طرفی جامعه ایرانی، جامعه ای دینی و مذهبی است و نگاهی اخلاق مدارانه و ارزشی در فوتبال کشور همیشه وجود داشته است. از این عوامل در کنار عوامل مدیریتی و زیرساختی و قانونی می توان به عنوان عوامل زمینه ای نام برد که در پژوهش حاضر شناخته شده و غفلت از آن ها ممکن است توسعه فرهنگی را دچار تزلزل کند.

بر اساس تحلیل نظرات مصاحبه شوندگان عوامل مداخله گر نیز شناسایی شدند. این عوامل شامل مدیریت کلان کشور، مستعد بودن محیط ورزشی به چالش فرهنگی، عوامل رسانه ای و عوامل مرتبط با دیپلماسی سیاسی و فرهنگی کشور بودند که با تحقیقات میریوسفی (۱۳۹۷)، جوادی پور (۱۳۹۸) و عابدی (۱۳۹۷) همخوانی داشت. شاید بتوان مدیریت کلان کشور را مهم ترین عامل مداخله گر در توسعه فرهنگی فوتبال کشور دانست.

فقدان تفکر راهبردی و سیاست‌های موقت و نگاهی تفریحی به ورزش به ویژه فوتبال کشور، ضعف نظارت و ارزیابی عملکرد مدیران فرهنگی و عدم استفاده از مدیران مومن و انقلابی در فوتبال، از عوامل مرتبط با مدیریت سطوح بالای کشور هستند که مانعی برای پیشبرد توسعه فرهنگی ایجاد می‌کنند. از عوامل دیگر مداخله گر مستعد بودن محیط ورزشی به چالش فرهنگی است. غلبه جنبه‌های اقتصادی بر جنبه‌های فرهنگی، بی اخلاقی‌ها، انتشار اخبار نادرست به منظور انتفاع فردی منجر به ایجاد آسیب‌های فرهنگی در جامعه ورزش به ویژه فوتبال می‌شود. که این آسیب‌ها و چالش‌ها، اثرپذیری بیشتری در میان نوجوانان و جوانان فوتبالیست دارد. مدیران عالی کشور باید به دیپلماسی فرهنگی اولویت بدهند و همواره اقدامات دشمنان را در رسانه و فضای مجازی، برای معنویت زدایی ورزشکاران مدنظر قرار داده و برای برطرف کردن ضعف‌های مدیریتی، رسانه‌ای و حقوقی موجود برنامه ریزی و تلاش نمایند.

نتایج برآمده از مصاحبه شوندگان پژوهش در رابطه با راهبردها و استراتژی‌ها نیز نشان داد که تربیت نیروی متعهد و متخصص، الگوسازی چهره‌های ورزشی فرهنگی و داشتن تفکر استراتژیک و بلند مدت در زمینه فرهنگ و فوتبال، بیشترین همخوانی را با تحقیقات داخلی و خارجی داشت؛ اوریانگی (۲۰۱۹)، قادری (۱۴۰۱)، رضوی (۱۳۹۹)، میریوسفی (۱۳۹۷)، شبانی (۱۴۰۱) و فیر (۲۰۱۱). علاوه بر موارد ذکر شده، ایجاد جذابیت در فعالیت‌های فرهنگی فوتبالی، تقویت حضور فوتبالیست‌ها در رویدادهای فرهنگی، مطالعه و پژوهش و ترویج ارزش‌های دینی و انقلابی در جامعه فوتبال کشور از راهبردها و استراتژیک‌های اصلی در توسعه فرهنگی فوتبال کشور شناخته شدند. تقویت ملی‌گرایی، ساختارسازی فرهنگی در فوتبال، ایجاد فضای سالم فرهنگی در استادیوم‌ها، اختصاص اعتبار و بودجه فرهنگی در فوتبال و هماهنگی سازی نهادهای فرهنگی و فوتبالی از دیگر راهبردهای شناسایی شده در پژوهش حاضر بودند.

در نهایت پس از شناسایی راهبردها، پیامدها و نتایج حاصل از توسعه فرهنگی در فوتبال کشور مشخص شدند. ارتقاء سلامت و امنیت جامعه اولین پیامد شناسایی شده در پژوهش حاضر بود. هنگامی که نگرش مثبت و اعتماد در جامعه و افکار عمومی به وجود بیاید آن جامعه دارای سلامت و امنیت خواهد بود.

همچنین تعامل نیروهای امنیتی باعث افزایش امنیت عمومی کشور شده و آبرومندی و عزت و آرامش را برای مردم و کشور به همراه خواهد داشت و سالم شدن فضای ورزشگاه ها از ناهنجاری های اجتماعی، امنیت جامعه را به دنبال دارد. پیامد دیگر توسعه فرهنگی فوتبال ایران، کاهش چالش های اخلاقی و فرهنگی موجود در جامعه است که از جمله این چالش ها می توان به رفتارهای ضد اخلاقی و ضد دینی، واکنش های مخرب، ناآرامی های اجتماعی، منازعات، فحاشی ها، غرور پس از پیروزی و موفقیت در ورزش اشاره نمود. فسادهای مالی زمانی کاهش یافته و یا از بین می رود که توسعه فرهنگی اتفاق بیفتد. از طرفی کارکرد مثبت فرهنگی فوتبال است ها در سطح ملی و بین المللی از پیامدهای دیگر توسعه فرهنگی است که با پژوهش اوسازی و همکاران (۲۰۱۸) منطبق است.

زمانی که توسعه فرهنگی ایجاد شود، فوتبال است ها بازیگران اصلی و سفیر فرهنگی محسوب خواهند شد. از بستر فوتبال برای کشور، دین و انقلاب تبلیغ خواهند کرد و فرهنگ، آداب، رسوم و سنت های کشور به قشر نوجوان و جوان جامعه منتقل می شود. افزایش روحیه ملی گرایی، روحیه پهلوانی و اخلاق مداری در جامعه از دیگر پیامدهای توسعه فرهنگی است که جنبه های متعددی چون؛ افزایش روحیه ملی گرایی یعنی افزایش عشق به وطن، پرچم و افتخارات ملی از ویژگی های آن است. وقتی فوتبال است ها منافع ملی را بر منافع فردی ترجیح دهند و نسبت به فرهنگ غرب دچار خودباختگی نشوند و هویت ملی را گسترش بدهند، آنگاه جامعه جوان کشور نیز ملی گرا خواهد شد. ترویج و احیای رفتار منصفانه و جوانمردانه، احترام به پیشکسوت، مردمی بودن، مغرور نشدن و گسترش ارزش های اخلاقی نیز از نتایج افزایش روحیه پهلوانی ناشی از توسعه فرهنگی است. همچنین ارتقاء روحیه دینی و اسلامی از پیامدهای دیگر توسعه فرهنگی است که شامل تقرب و اتکا به خداوند و یاری جستن از ائمه اطهار در مسابقات فوتبال، تقویت فرائض دینی و شعائر، رعایت پوشش و ظواهر ایرانی اسلامی، حک کردن نام ائمه بر روی پیراهن و استعانت از قرآن و احترام به آن است. امروزه ممکن است، چالش ها و آسیب های موجود در بین نوجوانان و جوانان کشور ناشی از عدم توجه به مفاهیم فرهنگی و اجتماعی توسط برخی از چهره های مشهور ورزشی به ویژه فوتبال باشد.

به عبارتی فوتبال‌بست‌ها که بازیگران اصلی فرهنگی در جامعه ورزش کشورمان هستند مانند چاقوی دو لبه عمل می‌کنند، به عبارت دیگر، ممکن است هم باعث ایجاد آسیب و چالش فرهنگی شوند و هم ارتقاء دهنده فرهنگ اجتماعی باشند. بنابراین هدف نهایی پژوهش حاضر با عنوان توسعه فرهنگی در فوتبال ایران، همان ارتقاء فرهنگ جامعه ایرانی است. فرهنگی که امروزه با چالش‌ها و آسیب‌های متعددی روبرو شده است. امید است مدیران فرهنگی و فوتبالی کشور از نتایج به دست آمده در برنامه ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها استفاده نموده و گام‌های مثبتی در زمینه ارتقاء فرهنگ جامعه بردارند. پیشنهاد می‌شود مطالعات مشابهی، توسط محققین آینده بر روی سایر رشته‌های ورزشی تأثیرگذار بر فرهنگ انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد اولویت بندی عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله گر، راهبردها و پیامدها در پژوهش‌های آتی مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- ابوالقاسمی، محمدجواد. (۱۳۸۵). شناخت فرهنگ: انتشارات عرش پژوه.
- احمدی شاپورآبادی، محمدعلی. (۱۳۸۸). نگرشی بر آمایش فرهنگی سرزمینی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه فرهنگی. راهبرد یاس، شماره ۱۷، صص ۸۹-۱۲۳.
- اسلامی ندوشن، محمدعلی. (۱۳۷۱). فرهنگ و شبه فرهنگ، انتشارات یزدان.
- امام جمعه زاده، سیدجواد، موسوی، سیدسعید. (۱۳۸۹). جهانی شدن و روند عام گرایی و خاص گرایی در فرهنگ سیاسی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات سیاسی، سال دوم، شماره ۷، صص ۷۵-۹۶.
- باقری، یوسف؛ شریعتی فیض آبادی مهدی؛ نظریان، عباس (۱۳۹۵). مدلسازی ساختاری تفسیری (ISM) مؤلفه های دیپلماسی ورزش. نشریه مدیریت ورزش، ش ۵، صص ۷۹۷-۸۲۱.
- جواد پور، محمد و راسخ، نازنین (۱۳۹۸). نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاستهای فرهنگی اجتماعی و روابط خارجی ج.ا.ا. مدیریت ورزشی، ۱۱ (۲)، صص: ۲۳۴ - ۲۱۹.
- رضوی، سید ضیاءالدین، مستحفظیان و زاهدی. (۱۳۹۹). طراحی الگوی توسعه فرهنگ هواداری در لیگ برتر فوتبال ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۲ (۶۲)، ۲۲۱-۲۵۰.
- رفعت جاه، مریم. (۱۳۹۰). فراغت و ارزشهای فرهنگی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره چهارم، شماره ۲، صص ۱۵۱-۱۹۰.
- رضائی نژاد، رحیم، رحمتی، میریوسفی و نژادسجادی. (۱۳۹۵). شناسایی عوامل و ملاکهای مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی. مطالعات مدیریت ورزشی، ۸ (۴۰)، ۶۱-۷۸.
- ریچاردز، تد. (۱۳۹۶). فوتبال و فلسفه. عیسی عظیمی. تهران: نشر مرکز.
- رئوفی، محمود. (۱۳۷۴). دانشگاه و توسعه فرهنگی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۲، صص ۸۱-۱۰۶.

- زاهد، سعید. (۱۳۸۴). در باب توسعه فرهنگی در ایران. راهبرد یاس، سال اول، شماره سوم، صص ۸۱-۹۲.
- ستاری، جلال. (۱۳۶۶). در قلمرو فرهنگ: نشر ویس.
- سعادت مهر، ح، و عسگری طریقه، ح. (۱۳۹۷). فرهنگ در ورزش. مقاله ارائه شده در چهارمین همایش ملی علوم ورزشی و تربیت بدنی ایران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فناوری های بنیادی، تهران.
- شبانی، سپیده و همکاران. (۱۴۰۱). نقش نهادهای تربیتی در نهادینه سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم های فوتبال. پژوهش در ورزش تربیتی، دوره ۱۰، شماره ۲۶، صص ۲۶۵-۲۹۴.
- شریعتی فیض آبادی، مهدی گودرزی، محمود (۱۳۹۶). مدلسازی ساختاری مؤلفه های دیپلماسی ورزش در توسعه روابط بین الملل جمهوری اسلامی ایران. نشریه رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ش ۱۶، ص ۸۹-۱۰۴.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۹۲). نقشه مهندسی فرهنگی کشور، صص ۱-۱۲۰.
- عابدی، احیا (۱۳۹۷). طراحی مدل عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگی ورزش کشور. رساله دکتری. دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه مازندران.
- عادلخانی، امین، واعظ موسوی، سید کاظم، فراهانی، ابوالفضل. (۱۳۹۱). سرمایه فرهنگی شرکت کنندگان در ورزش همگانی. فصلنامه مجلس و راهبرد، سال ۱۹، شماره ۶۹، صص ۶-۳۲.
- علیخانی، محمد و همکاران. (۱۳۹۱). بررسی شاخص توسعه انسانی در ایران و کشورهای منتخب، فصلنامه پایش، سال ۱۱، شماره ۴.
- قادری، منصور، سپهرنیا، رزیتا، صالحی امیری و رضایی. (۱۴۰۱). کاربست سرمایه های انسانی و رویدادهای ورزشی در دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۹(۲)، ۸۳-۹۲.

- لطفی، س؛ زراء نژاد، منصور (۱۳۹۱). توسعه اسلامی با رویکرد نیروی انسانی، مفهوم و روش، اولین همایش ملی اسلام و آموزش، تهران: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.
- مرادی، سالار، خالدیان، محمد، مصطفایی، فردین. (۱۳۹۳). نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی. مدیریت ارتباطات در رسانه های ورزشی، سال اول، شماره ۵، صص ۵۶-۶۰.
- منافی شرف آباد، کاظم، زمانی، الهام. (۱۳۹۱). نقش نظام آموزش و پرورش در توسعه فرهنگی جامعه. مهندسی فرهنگی، سال هفتم، شماره ۷۳ و ۷۴، صص ۱۳۵-۱۵۲.
- مریوسفی، سیدجلیل و سلاجقه، مریم. (۱۳۹۷). شناسایی و اولویت بندی عوامل هویت دینی- ملی مؤثر در توسعه فرهنگی ورزش قهرمانی از دیدگاه ورزشکاران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۰(۵۱)، ۱۴۰-۱۲۱.
- نادریان جهرمی، مسعود، (۱۳۸۹)، مبانی جامعه شناسی در ورزش: نشر تهران، بامداد کتاب.
- نگاهداری، بابک. (۱۳۹۰). مؤلفه های پیشرفت و توسعه در اسلام پیش در آمدی بر الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت: نشر تهران راه دان، چاپ اول.
- نیستانی، محمدرضا، رامشگر، ریحانه. (۱۳۹۲). نقش فعالیت های فرهنگی دانشگاه ها در توسعه فرهنگی جامعه. مهندسی فرهنگی، سال هشتم، شماره ۷۶، صص ۱۴۷-۱۶۹.
- همتی نژاد، م.، قلی زاده، م. ح.، تیلور، ت.، و آمپر؛ فرجی، ر. (۱۳۹۵). نقش برنامه ریزی و مدیریت بازی های فوتبال بر امنیت ورزشگاه ها مدیریت و توسعه ورزش، ۴(۲)، ۱-۱۴.

- Fetter ,S. E. (۲۰۱۱). Socioeconomic determinants of win maximization at the FIFA World Cup. The Faculty of the Department of Economics and Business ,The Colorado College.
- Jiang ,Y. ,Li J. ,Hua ,F. ,& Wang J. (۲۰۰۷). Multi-factor Statistical Analysis of Influencing Factors for Elite Sports Development. International Journal of Sports Science and Engineering ۱ (۲). ۹۷-۱۰۴ ،
- Melnick ,M. ,Wann ,D (۲۰۱۱). An examination of sport fandom in Australia: Socialization ,team identification ,and fan behavior. International Review for the Sociology of Sport ۴۶ (۴): ۴۵۶-۴۷۰ .
- Origi ,A. O. (۲۰۱۹). Strategic drivers of sport commercialization in Kenya: a survey of football subsector. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences ۹ (۹). ۱۹-۱ ،
- Ozsari ,A. &Bulet ,F. & M.Cagri ,C. & Semser ,T. Sport Diplomacy as Public Diplomacy Element. International Journal of Science Culture and Sport. ۲۰۱۸; ۶(۳):۳۳۹-۳۴۹.
- Bavec ,C. (۲۰۱۲). Social responsibility and professional ethics in management: Some empirical evidences at country levels. Managing Global Transitions ۱۰ (۴). ۳۶۱ ،
- Cleland J. ,& Cashmore ,E. (۲۰۱۶). Football fans' views of violence in British football: Evidence of a sanitized and gentrified culture. Journal of sport and social issues ۴۰ (۲). ۱۴۲-۱۲۴ ،
- Hall ,S. A. ,Cooper ,W. E. ,Marciani ,L. & McGee J. A. (۲۰۱۲). Security management for sport and special events: an interagency approach to creating safe facilities. Human kinetics ۴۱-۱ ،

Presenting a cultural development model in Iranian football

Mehdi Zaker Akbari ^۱ | Masoumeh Kalateh Seifari ^۲ | Hossein Zareian ^۳

Abstract

This research was conducted with the aim of presenting a model of cultural development of Iranian football. The research method was qualitative and with a data-based approach. The statistical population included; university faculty members and experts working in cultural and sports organizations. The purposive sampling method and snowball technique were used. The tool of this research was a semi-structured interview that continued until the theoretical saturation stage (16 people). For validity and reliability, the reliability, generalizability and dependability methods were used. The data obtained from the interviews were coded in three stages. Finally, by selecting the main category and its relationship with other categories in the axes of: causal conditions, background conditions, intervening conditions, strategies and consequences, the research model was presented. Based on the research findings, causal factors included; 1) the necessity of cultural management of clubs, 2) the existing cultural situation in the country's football environment, 3) the cultural power of football, 4) the cultural structure and rules in football, and 6) the cultural management of holding competitions. Contextual factors included; 1) social factors, 2) legal and legal factors, 3) infrastructural factors, and 4) religious and religious factors. Intervening factors also included; 1) the country's macro-management, 2) the susceptibility of the sports environment to

^۱ .PhD in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

^۲ .Corresponding author: Professor of Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Sports Sciences, University of Mazandaran , Babolsar, Iran. Email: mkalateh@umz.ac.ir

^۳ .Assistant Professor of Sports Management, Kharazmi University, Tehran, Iran

cultural challenges, 3) factors related to the country's political and cultural diplomacy, and 4) media factors. The most important strategies and guidelines obtained include 1) training committed and specialized human resources, 2) legality and cultural structuring in football, 3) promoting religious and revolutionary values in football, 4) coordinating cultural and football institutions, and 5) setting cultural models in football, as well as 1) promoting the health and security of society, 2) the cultural function of famous football figures at the national level, 3) reducing moral and cultural challenges, 4) increasing the spirit of nationalism, and 5) promoting religious and Islamic spirit as the consequences of cultural development in Iranian football. In the end, the final paradigmatic model of cultural development in Iranian football was formed. According to the results of the research, the cultural development of football in Iran, considering the challenges existing in society, requires the use of identified strategies and strategies in order to achieve a desirable cultural situation so that its consequences and results can be seen in the cultural promotion of Iranian society.

Keywords: Model, Cultural Development, Iranian Football